

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

MADDE 1 :Tüm insanlar özgür, değer ve hak bakımından eşit olarak doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler. Birbirlerine karşı kardeşlik düşünceleriyle davranmalıdırlar.

MADDE 2 : Herkes; ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka inançlarına bakılmaksızın eşit haklara sahiptir. İnsanlar ulusal ve toplumsal kökenleri, zenginlikleri, doğuş farklılıkları ya da herhangi başka bir ayırım gözetilmeksizin bu bildirmede belirtilen tüm haklardan ve özgürlüklerden yararlanabilirler.

MADDE 3 : Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

MADDE 4 : Hiç kimse kölelik ya da kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü biçimiyle yasaktır.

MADDE 5 : Hiç kimseye işkence yapılamaz; kısıyıcı, insanlık dışı, onur kırıcı ceza ve davranışlar uygulanamaz.

MADDE 6 : Herkes nerede olursa olsun, yasal haklarının tanınması hakkına sahiptir.

MADDE 7 : Herkes yasalar karşısında eşittir ve ayrımsız olarak yasaların koruyuculuğundan eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin, bu bildirmeye belirtilen haklarına ters düşen ayırt edici davranışlar için yapılacak kısırtmalara karşı eşit korunma hakkı vardır.

MADDE 8 : Herkesin, kendisine anayasa ya da yasalarla tanınan temel haklarının yok edilmesi ya da zedelenmesi girişimine karşı ulusal mahkemelere başvuru hakkı vardır.

MADDE 9 : Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alı konamaz ya da sürülemez.

MADDE 10 : Herkes, haklarının, görevlerinin ya da kendisine cezai sorumluluk yükleyecek herhangi bir suçlamanın belirlenmesinde tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adilane ve acık olarak görülmesi hakkına sahiptir.

MADDE 11 :

a) Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli tüm koşulların sağlandığı açık bir yargılanma sonucunda yasalarca suçlu olduğu saptanmadıkça suçsuz sayılır.

b) Hiç kimse, işlendikleri sırada ulusal ya da uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan eylemlerden ya da ihmallerden dolayı mahkum edilemez. Bunun için, suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez.

MADDE 12 : Hiç kimsenin özel yaşamına, ailesine konut dokunulmazlığına ya da yazışma özgürlüğüne keyfi olarak karışılmaz; kimsenin onur ve ününe karşı kötü davranışlarda bulunulamaz. Herkesin bu karışma ve kötü davranışlara karşı yasalarla korunma hakkı vardır.

MADDE 13 :

a) Herkesin, herhangi bir devletin toprakları üzerinde serbestçe yolculuk yapma ve yasama hakkı vardır.

b) Herkes, kendi ülkesi içinde olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yine dönmek hakkına sahiptir.

MADDE 14 :

a) Herkesin, baskı ve kısıcılık karşısında başka ülkelere sığınma ve bu ülkeler tarafından sığınık olarak kabul edilmesi hakkı vardır.

b) Bu hak, adi bir suçun işlenmesi ya da Birleşmiş Milletlerin ilke ve amaçlarına ters düşen etkinliklere dayanan kovuşturmalarda durumunda ileri sürülemez.

MADDE 15 :

a) Herkesin bir vatandaşlığa hakkı vardır.

b) Hiç kimse keyfi olarak vatandaşlığından ya da vatandaşlığını değiştirmek hakkından yoksun bırakılamaz.

MADDE 16 :

a) Evlilik çağına varan her erkek ve kadın, ırk, vatandaşlık ya da din bakımlarından hiçbir sınırlamaya bağlı olmaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir. Evlilik bakımından, kadın ve erkek evliliğin sürdürülmesinde, bozulmasında eşit haklara sahiptir.

b) Evlenme bağı ancak evlenecek kişilerin özgür ve tam isteğiyle yapılır.

c) Aile, toplumun doğal ve temel ögesidir; toplum ve devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.

MADDE 17 :

a) Herkes tek başına ya da başkalarıyla birlikte mal ve mülk edinme hakkına sahiptir.

b) Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılamaz.

MADDE 18 : Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahiptir. Buna göre, herkes din ya da inanç değiştirmekte özgürdür. Ayrıca dinini ya da inancını tek başına ya da toplulukla birlikte açık olarak ya da özel olarak öğretim, uygulama, ibadet ve ayinlerle açıklama özgürlüğüne sahiptir.

MADDE 19 : Herkesin düşünme ve anlatma özgürlüğü vardır. Buna göre, hiç kimse düşüncelerinden dolayı rahatsız edilemez. Ayrıca ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve düşünceleri her türlü araçla aramak, sağlamak ve yaymak hakkına sahiptir.

MADDE 20:

a) Herkes barışçıl yollarla toplantı yapmak, dernek kurmak ve derneğe katılmak hakkına ve özgürlüğüne sahiptir.

b) Hiç kimse bir derneğe üye olmaya zorlanamaz.

MADDE 21 :

a) Herkes, doğrudan doğruya ya da serbestçe seçilmiş temsilciler aracılığıyla, ülkesinin devlet işleri yönetimine katılma hakkına sahiptir.

b) Herkesin, ülkesindeki devlet hizmetinden eşitlikle yararlanma hakkı vardır.

c) Hükümet yetkisinin temeli halkın iradesidir; halk bu iradesini gizli ya da açık bir şekilde özgürce oy vermelerinin sağlandığı devreli ve dürüst seçimlerle belirtir.

MADDE 22 : Herkesin, toplumun bir üyesi olması nedeniyle sosyal güvenliğe hakkı vardır. İnsanların onur ve kişiliklerinin özgürce gelişmesi için zorunlu olan ekonomik, toplumsal ve kültürel hakların, ulusal cabalar ve uluslararası işbirliği yoluyla her devletin örgütleri ve kaynaklarıyla orantılı olarak gerçekleştirmesine hakları vardır.

MADDE 23 :

a) Herkes, çalışma, işini özgürce seçme, adil ve uygun çalışma şartlarının sağlanması ve işsizlikten korunma haklarına sahiptir.

b) Herkesin, hiçbir ayırım gözetilmeksizin, eşit çalışma karşılığında eşit ücret almaya hakkı vardır.

c) Çalışan herkesin, kendisine ve ailesine insanlık onuruna uygun bir yaşam sağlayan ve gerekirse her türlü toplumsal koruma araçlarıyla da tamamlanan adil ve uygun bir ücrete hakkı vardır.

d) Herkesin, çıkarlarını korumak için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

MADDE 24 : Herkesin dinlenmeye, eğlenmeye, özellikle çalışma süresinin uygun biçimde sınırlanmasına ve belirli devrelerde ücretli tatillere hakkı vardır.

MADDE 25 :

a) Herkesin gerek kendisine gerekse ailesi için, beslenme, giyim, barınma, sağlık ve öteki sosyal hizmetler de içinde olmak üzere; sağlığını ve güvencini sağlayacak, uygun bir yaşam düzeyine hakkı vardır. İşsizlik, hastalık, dulluk, yaşlılık ya da geçim olanaklarından kendi isteği ve iradesi dışında yoksun kalma gibi durumlarda sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

b) Analık ve çocukluk, özel koruma ve yardım görme hakkına sahiptir. Bütün çocuklar, evlilik içinde ya da dışında doğsunlar aynı sosyal korunmadan yararlanırlar.

MADDE 26 :

a) Herkes eğitim görme hakkına sahiptir. Eğitim parasızdır; hiç değilse ilk ve temel eğitim aşamalarında böyle olmalıdır. İlk öğrenim ve eğitim zorunludur. Teknik ve mesleki öğretimden herkes yararlanabilmelidir. Yüksek öğretim, diğerlerine göre herkese tam eşitlikle açık olmalıdır.

b) Eğitimin amacı, insan kişiliğinin tam ve özgürce gelişmesi, insan hak ve özgürlüklerine saygının güçlenmesi olmalıdır. Bütün milletler, ırk ve din grupları arasındaki anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirilmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışın sürdürülmesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

MADDE 27 :

a) Herkes, toplumdaki kültürel çalışmalara serbestçe katılmak, güzel sanatlarla ilgilenmek, bilimsel ilerlemenin getirdiği yararları ortak olmak ve bundan yararlanma hakkına sahiptir.

b) Herkesin, sahibi bulunduğu her türlü bilim, edebiyat ya da sanat yapıtlarından doğan moral ve maddi çıkarların korunması hakkı vardır.

MADDE 28 : Herkesin, bu bildirmede öngörülen hak ve özgürlüklerin tam uygulanmasını sağlayacak bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır.

MADDE 29 :

a) Herkesin kişiliğinin tam ve özgür gelişmesi, içinde yaşadığı topluma karşı görevlerini yerine getirmesiyle olanaklıdır.

b) Herkes, haklarını kullanmak ve özgürlüklerinden yararlanmak konusunda; ancak yasalarla sırf başkalarının hak ve özgürlüklerinin tanınmasını ve bunlara saygı gösterilmesini sağlamak amacıyla ve toplumun ahlak, düzen ve genel gönencinin gereklerini karşılamak için belirlenmiş kurallara bağlıdır.

c) Bu hak ve özgürlükler hiçbir şekilde Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine ters düşecek biçimde kullanılamaz.

MADDE 30 : Bu bildirgenin hiçbir yargısı, içinde yayınlanan hak ve özgürlüklerin bir devlet, sınıf ya da kişi tarafından yok edilmesini güden bir çalışmaya girişmeye ya da eylemli olarak bunu işlemeye herhangi bir hak getirir nitelikte yorumlanamaz.